

Pismo obiteljima pape Ivana Pavla II.

Josip FRKIN

Sažetak

Autor pripovjedalački iznosi važnije misli i poruke iz »Pisma obiteljima« Ivana Pavla II. Papa se obraća i kršćanskim i nekršćanskim obiteljima. Ističe vrijednost i važnost obiteljskog zajedništva i obiteljske molitve. Prvo nalazi svoj uzor u Presvetom Trojstvu, a drugo je snaga obiteljskog života. Upravo istinski i vjerodostojan obiteljski život čini ozračje u kojem djeca stječu snagu i jakost protiv zlih utjecaja sa strane. Danas se raspoznaju dvije civilizacije: života i smrti. Papa poziva obitelji da izaberu život, a ne smrt i s tim u svezi ističe potrebu odgoja za odgovorno roditeljstvo, sebedarje i zajedništvo. Kod djece, dalje, treba razvijati religioznu dimenziju bez koje nema potpunog čovjeka. I društvo, također mora priznati jedinstvenosti (istovjetnosti) obitelji i prihvatiti je kao važan subjekt u čovjekovu životu i društvu općenito.

Uvod

Kako je sad već sasvim jasno da sv. Otac Ivan Pavao II. dolazi u našu Domovinu, dopustite mi stoga bar mali osvrt na njegovu osobu kao autora ovog pisma obiteljima koje mirne duše možemo nazvati »pravilo za sretan život kršćanske obitelji«.

Raščlambu vremena u kojem je izabran za papu krakowski kardinal Karol Wojtyła, uzimam iz kritičkog pera njemačkog novinara Alfonza Saracch:

»U mnogim razgovorima tog vremena uvijek se iznova pojavljivala zabrinutost, je li uopće moguće upravljati modernim društvima, prije svega samosvjesnim demokracijama, koje, kako se čini, uza sve veću građansku zrelost tonu u dublju krizu smisla. Lista vrednota oko koje bi se svi mogli ujediniti kako bi se osigurao miran suživot – često zvan minimalni konsenzus – kao da postaje sve kraća. Na kraju bi moglo prevladati mišljenje, čega se mnogi pribojavaju, da je svatko sam sebi zadnje mjerilo, što bi konačno moglo završiti u apokaliptičkoj borbi sviju protiv svih.

U drugoj polovici osamdesetih godina naslućivalo se rasplinjavanje marksističkih snova o budućnosti što su htjeli nadomjestiti sve slike svijeta iz prošlosti. Nazirala se opasna duhovna praznina, nastao je egzistencijalni strah glede budućnosti. Zloguki proroci postizali su zapažene naklade knjiga. U meni samom, pak, nakon uspoređivanja svih ponuđenih recepata, sazrijevala je spoznaja *da se samo obnovljeno kršćanstvo, oslonjeno na*

ideale svojih početaka, može nametnuti kao alternativa nesigurnosti koja je zahvatila sve kulture diljem svijeta.«(*Proročki zamah Međugorja*, str. 10.)

Podemo li od citiranog ulomka tada s pravom upozorujemo da tu obnovu svijeta može započeti i uspješno voditi najodgovorniji kršćanin svijeta – rimski prvosvećenik – sv. Otac Papa. I Božanska Providnost nam ga je po tim mjerilima podarila 22. listopada g. 1978. kada je izabran krakowski kardinal Karol Wojtyła – koji uzimlje papinsko ime *Ivan Pavao II.*, želeći nastaviti koncilsku obnovu Crkve. Treba znati i istaknuti da je on kao mladi svećenik bio studentski kateheta u čijem je vjeronauku bila naglašena priprava mladih za odgovoran bračno-obiteljski život. Ne samo da je mnoge studente vjenčao nego ih je i pratio od krštenja njihove djece i sve vrijeme njihova odrastanja i razvijanja. S nekim obiteljima ostaje usko povezan i kao kardinal pa i kao Papa. Oni su mu jezgra za osnivanje papinskog Vijeća za obitelj u Crkvi. Zato se ne čudimo da je osnovao i *Obiteljski Institut* u Rimu na Lateranu u kojem se obrazuju svećenici, redovnici, redovnice i laici za stručne voditelje obiteljskog apostolata u svojim biskupijama diljem svijeta.

Stoga nikakvo čudo da smo nakon njegove prve enciklike »*Redemptor hominis*« – u kojoj govori o dostojanstvu ljudske osobe – dobili 22. studenog 1981. apostolsku pobudnicu »*Familiaris consortio*« (*Obiteljska zajednica*) koja je zajedno s navedenim *Pismom obiteljima* u ovoj godini nešto najbogatije što je ikad izrekao o obitelji jedan papa.

Stoga je razumljivo da je ovakav Papa prihvatio cijelim svojim očinskim srcem izazov koji su dali Ujedinjeni narodi prošle godine kada su najavili da će 1994. proglasiti *Međunarodnom godinom obitelji*. On je odmah u tom duhu intonirao novogodišnju poruku mira.

Na blagdan Gospodnjeg prikazanja u hramu 2. veljače ove godine dobila je cijela Crkva ovo dirljivo očinsko pismo upućeno čak i izvan granica Crkve. Čini se da mu je namjerno dao naslov *Pismo*, kako bi i *sâm naslov djelovao obiteljski toplo* i već prva rečenica toliko obraća pozornost zbog njegove nenametljive ljubavi prema svakoj obitelji svijeta:

»Slavljenje Godine obitelji za mene je dobra prilika da pokucam na vrata vaše kuće, željan srdačno vas pozdraviti i s vama popričati.«

To pismo nema posebne naznake nekoga crkvenog dokumenta, kao što je inače praksa, odnosno uobičajeno, nego se više doimlje kao osobno pismo jednog pape ne samo katoličkim obiteljima već svim obiteljima čovječanstva, koje čak dvaput spominje u pismu. Iz njega zrači ljubav i skrb Kristova Namjesnika na zemlji prema svakoj ljudskoj obitelji.

Nakon uvodnih podnaslova *Pismo* ima dva poglavlja :

I. »*Civilizacija ljubavi*« s 12 podnaslova

II. »*Zaručnik je s vama*« s 6 podnaslova

I. Uvod u Pismo obiteljima

Obitelj – put crkve

Sv. Otac u ovom pismu želi povesti svaku obitelj na njezine izvore odakle je nastala kako bi uvidjela svoje korijene u samom presvetom Trojstvu i bila svjesna da ju je sam Bog osnovao kada je iz ljubavi stvarao prvog muškarca i ženu, stvorivši ih ponajprije za ljubav. Zato je i njezino najljepše obiteljsko ozračje kada u obitelji vlada ljubav. Dakle životno zvanje muža i žene ali i cijele obitelji jest – ljubiti. Stoga sv. Otac veli koliko manjka svim onim siromašnim ljudima koji odrastaju bez obitelji. To izričekom kaže: »Nedostaje li mu obitelj, u čovjeku koji dolazi na svijet nastaje zabrinjavajući i bolni manjak koji će opteretiti cijeli njegov budući život« (str. 4) To osobito ne bi smjeli smetnuti s uma svi mladi koj hodaju zajedno da se ne upuštaju u tjelesne odnose prije braka jer će time biti najbolnije pogođeno njihovo dijete koje dolazi na svijet bez obitelji, a život je pokazao da je veliki rizik sretnost braka koji se osniva pod pritiskom trudnoće. Ovo poglavlje sv. Otac završava: »...Crkva smatra služenje obitelji jednom od svojih bitnih zadaća. U tom smislu kako čovjek, tako i obitelj postaje *Put crkve*.«

Godina obitelji

Sv. Otac poziva sve nas u Crkvi da cijele ove godine *otkrivamo svjedočanstva ljubavi i skrbi što je Crkva ima za obitelj* od početaka kršćanstva kada je obitelj »znakovito smatrana domaćom Crkvom«, koji izraz sv. Otac često i rado spominje kad se obraća obiteljima.

Molitva

U podnaslovu *Molitva* sv. Otac podsjeća kako molitvom obitelj doziva u svoje zajedništvo samog Isusa Krista, koji je nevidljiv, ali stvarni gost sva-ke večeri kada obitelj zajedno moli. Papa piše: »Molitva treba postati određujućom sastojnicom Godine obitelji u Crkvi: molitva obitelji, molitva za obitelj, molitva s obitelji.« Jednu od najsnažnijih misli za poticaj molitve u obitelji otkriva u ovoj papinoj rečenici: »Molitva učvršćuje *čvrstoću* i *duhovni sklad* obitelji pridonoseći da ona sudjeluje u *jakosti Božjoj*« (str. 9) Da, kada pomno promatramo mnoge naše obitelji kako im manjka duhovni sklad u braku, što se mora odraziti i na djeci, tada iz ovih papinih riječi razabiremo da je glavni uzrok nesklada i slabosti u obitelji *što ne mole zajedno*. Kad pak uočimo tjeskobe i nemoći pojedinih obitelji koje se u takovim situacijama najčešće obraćaju prijateljima, savjetovateljima i Crkvi – moramo im reći, s našim sv. Ocem, da mole i sudjelovat

će na jakosti Božjoj da pobjede zlo koje ih je zadesilo. Više je nego lijepo čuti kako sv. Otac ističe da nam je Krist objavio Boga toplim obiteljskim izrazom »Oče«.

Gotovo nema poglavlja u cijelom pismu o kojemu je riječ gdje sv. Otac ne spominje važnost i bogatstvo obiteljske molitve, tako da se stječe dojam kao da je cijelo pismo intonirano u ovome – obitelji u cijelom svijetu, ustrajno zajednički molite i pomalo ćete rješiti sve probleme našeg doba koji vam nagrizzaju radost i ljepotu obiteljskog života.

Ljubav i skrb za sve obitelji

U ovom poglavlju sv. Otac upozoruje da postoje tamne sile zla koje su usmjerene upravo razaranju obitelji kad veli: »Izgleda pak da u naše dane mnogi naumi koje podupiru moćne snage smjeraju k razaranju obitelji. Ponekad čak izgleda da se nastoji na svaki način prikazati kao nešto 'redovito' i privlačno, čak očaravajuće, one slučajeve koji su zaista 'neuredni' (...) Zamračuje se moralna savjest, izobličuje ono što je istinito, dobro i lijepo, sloboda se zamjenjuje ropstvom«. (str. 10-11)

Ta papina misao potiče i mene da budem konkretan. Naime, ako se samo podsjetimo sadržaja mnogih filmova koji podupiru rastave, preljube, tada se jasno može shvatiti problem odgoja u obitelji, te molitve u njoj. Sjetimo se »Santa Barbare« koja je postala kao droga, a sve epizode promiču unakrsne preljube. Zato sv. Otac upozoruje da to uzrokuje »napestosti i podjele u obiteljima, s teškim posljedicama osobito na djeci« (str. 10-11) I zato, dakako, sv. Otac vidi lijek u obiteljskoj molitvi, te potiče dobre obitelji da mole za one koji su u krizi, i to u cijelom svijetu.

II. Civilizacija ljubavi

»Muško i žensko stvori ih« (Post 1,27)

U ovom poglavlju sv. Otac vodi nas na izvore stvaranja obitelji jednom dubokom teološkom misli kad kaže: »Prije nego će stvoriti čovjeka, Stvoritelj kao da ulazi sam u sebe da bi ondje potražio uzorak i nadahnuće u otajstvu svoga Bitka koje se već tu, na neki način otkriva kao božansko 'MI'. Iz toga otajstva stvaranjem proizlazi ljudsko biće: 'Na svoju sliku stvori Bog čovjeka... muško i žensko stvori ih'« (str. 13). A nakon toga upozoruje ih na važnost rađanja kako bi ih uključio u stvaralačke radosti kojima je On bio ispunjen – Bog stvara obitelj. Ta sličnost s Bogom uzdiže bračni par iznad svih drugih živih bića koja su također dobila moć rađanja. Sv. Otac naglašuje vrlo važni vidik očinstva i majčinstva koje se temelji na svijesnoj ljubavi dviju različitih ljudskih osoba i tu se krije sličnost s Bogom koju nema niti jedno živo biće osim čovjeka, stoga piše:

»...iskonski uzor obitelji treba tražiti u samome Bogu (...) Božanski 'MI' vječni je uzorak ljudskog 'mi'«. Sv. Otac nakon toga logično izvodi silno snažnu tvrdnju ovim riječima: »To je i prva potvrda jednakoga dostojanstva muškarca i žene: oboje su jednako osobe« (str. 14-15). Odatle proizlazi bit zajedništva, braka i obitelji.

Bračni savez

Ovdje sv. Otac ističe kako obitelj kao zajednica života i ljubavi započinje od slobodnog izbora ljudskih osoba muškarca i žene koji ljubavju započinju bračnu zajednicu ili kako Drugi vatikanski koncil to zove »bračni savez«. To je razlogom da to dvoje ljudi trebaju živjeti najveće moguće jedinstvo čak do te mjere da se ostavljaju vlastiti roditelji.

Dalje sv. Otac govori o očinstvu i majčinstvu koje se izvodi iz Božjeg Očinstva »od koga se imenuje svako roditeljstvo« i tu je razlog one tihe molitve oca i majke, koji bi trebali od prvog dana braka upravljati k Bogu svoje misli i srca kako bi njihovo očinstvo i majčinstvo iz toga vrela crplo snagu trajnog obnavljanja u ljubavi. Sv. Otac ide tako daleko u svojoj tvrdnji te veli i ovo: »U njihovu životu očinstvo i majčinstvo uspostavljaju stanovitu 'novost' i bogatstvo koje je tako uzvišeno da mu se može približiti samo 'na koljenima'« (str. 18). To približavanje očinstvu i majčinstvu uključuje temeljnu pripremu zaručnika da i duhom budu spremni u zajedništvo braka a ne samo snagom zaljubljenosti kao što je najčešći slučaj. Te su pak pripreme kod nas još uvijek vrlo siromašne i kratke te ljepota duhovne dimenzije braka najčešće nije prisutna kraj tjelesnog vida zajedništva.

Rodoslovlje osoba

U tom poglavlju sv. Otac želi reći ovo: kada se novi čovjek rađa, on donosi novu, jedinstvenu sliku i sličnost samog Boga, a u biologiju njegova rađanja upisano je rodoslovlje osobe te je čovjek jedino biće na zemlji koje je Bog htio imati radi njega samoga da bi ga usrećio. Drugim riječima, sva bića stvorena prije čovjeka stvorena su za čovjeka, da mu služe i služeći čovjeku nestaju bez traga. Samo je čovjek stvoren da ostaje zauvijek, jer ga je Bog jedinoga pozvao da sudjeluje, po milosti Božjoj, u njegovu božanskom životu, da sve što je Božje bude i njegovo. To je ta posebnost u nizu bića koju ima samo čovjek.

Zajedničko dobro braka i obitelji

Ovdje pak sv. Otac ističe: »Brak je jedinstveno zajedništvo osoba« a kad se rode djeca, tada je to zajedništvo osoba pozvano da postane »zajedni-

com osoba«. Svi očevi i majke moraju biti svjesni svoga podrijetla da su od Boga i da svoju djecu trebaju dovesti k njihovom izvoru – to jest – Bogu. To je dakle *duhovna dimenzija njihove tjelesne ljubavi*. Zato je bolno slušati neke, tobože moderne, roditelje koji u djeci ne razvijaju religioznu dimenziju života opravdavajući to tobožnjom slobodom i stavom da će djeca sama odlučila kad odrastu svoj vjerski nazor. Time je, bez sumnje, djeci nanesena nepravda zato što im se uskraćuje poznavanje izvora odakle su nastali – a to je Božja očinska stvaralačka dobrota.

U ovom poglavlju sv. Otac također potiče na obiteljsku molitvu koja je temeljna veza s Bogom i u kojoj svi trebaju naći mjesta: i oni koji žive i oni koji su već umrli, kao i oni koji tek trebaju doći na ovaj svijet. Jer molitva čuva zajedničko dobro obitelji i povezuje ju u jedinstvenu cjelinu.

Nesebično sebedarje

Tu se sv. Otac poziva na koncilski dokument »Radost i nada« koji tvrdi da čovjek ne može potpuno naći samog sebe osim po iskrenom darivanju – sebedarju. Ljubiti zapravo znači davati i primati ono što se ne može ni kupiti ni prodati nego slobodno uzajamno podariti. Sv. Otac izrijeком kaže: »Kruna liturgijskog sklapanja braka je euharistija – žrtva 'predanog tijela' i 'prolivenne krvi' – koja se na neki način izražava u bračnom pristanku.« Zato bi svaka sv. Misa, ako joj prisustvuju bračni parovi, morala biti poziv na trenutke njihova vjenčanja kada su i oni započeli svoju životnu liturgiju darivanja jedno za drugo. Ta žrtva darivanja dolazi osobito do izražaja kada se najavi dijete. Stoga je sv. Otac praktičan te konstatira: »Zacijelo rođenje djeteta znači za roditelje nove napore, nove troškove, druga ograničenja. Eto razlogâ koji ih mogu uvesti u napast da ne žele još jedno rođenje. U nekim društvenim i kulturnim sredinama ta je napast osobito jaka. Zar dijete nije dar? Zar dolazi samo uzimati a ne darivati? Eto nekih uznemirujućih pitanja kojih se suvremeni čovjek teško oslobađa« (str. 33-34). No sv. Otac hrabro i uvjerljivo nastavlja: »Dijete donosi samo sebe na dar braći, sestrama, roditeljima cijeloj obitelji...« (str. 34). »Tu je u svojoj najdubljoj vrijednosti otkriveno pravo značenje izraza svetog Ireneja: 'Gloria Dei vivens homo'« (str. 36). I zaključuje sv. Otac: »Evo radi čega se Crkva nikad ne umara naučavati tu istinu« (str. 37).

Odgovorno očinstvo i majčinstvo

U ovom je poglavlju sv. Otac pokazao vrhunsko poznavanje svih teškoća koje se pojavljuju kod odgovornog očinstva i majčinstva. Čak se prisjeća svojih prvih svećeničkih godina kada se kao ispovjednik susretao s mnogim teškim slučajevima iz područja koje naglašava odgovornost rađanja. Svijestan je da bračni život ima dvije strane medalje: podržava zajedništvo

u ljubavi s jedne i izvor je novog života s druge strane te zato veli: »Dvije protege bračnog sjedinjenja, sjedinjavanja i stvaranja novog života, ne mogu biti umjetno razdvojene bez ugrožavanja intimne istine samog bračnog čina (*Humanae vitae*). To je trajno crkveno učenje, a 'znaci vremena', kojih smo upravo svjedoci, pružaju nove razloge da ga osobito ističemo« (str. 39). Poziva se na sv. Pavla Timoteju kako uza sve znakove vremena, iako se danas to ne prima, ne sluša »zdrava nauka« Crkve, ne odstupa od svoje istine o braku, koja je pozvana da dalje produbljuje istinu o tome.

Dvije civilizacije

Sv. Otac ističe kako se upravo u naše doba sukobljuju s obzirom na odgovorno očinstvo i majčinstvo dvije civilizacije. S jedne strane »civilizacija ljubavi«, koju je označio još blagopokojni papa Pavao VI. 1975. i »civilizaciju smrti« ili utilitarizam, koja je civilizacija proizvoda i užitaka, civilizacija »stvari« a ne civilizacija osobe, civilizacija u kojoj se osobe upotrebljavaju kao stvari. Zato sv. Otac u tom djelu zaključuje da civilizacija ljubavi uključuje radost i zadovoljstvo istine što nije slučaj s protucivilizacijom.

Ljubav je zahtjevna

U ovom djelu sv. Otac ističe da je ljepota ljudske ljubavi u tome što je zahtjevna i time čini *pravo dobro za čovjeka* te ga zrači i na druge. Ljubav je prava kad proizvodi dobro osoba i dobro zajednice, kada to dobro stvara i drugima dariva. Potom govori o opasnosti koja se nadvija nad pravu ljubav a to je *sebičnost*, bilo pojedinca, bilo bračnog para ili društva, ili neke nacije. Taj je fenomen protiv civilizacije ljubavi. Druga opasnost je takozvana »slobodna ljubav« koju naše vrijeme veliča a koja razara obitelj gdje trpi uvijek jedan od bračnog para, posebice djeca koja su lišena oca ili majke te su »osuđena biti siročad živih roditelja«. Tu opet naglašava potrebu molitve obitelji za obitelji kojima prijete rastava.

Četvrta zapovijed: poštuj oca i majku

Na sedam stranica raščlanjuje četvrtu Božju zapovijed koja pozivlje na ljubav prema roditeljima u dubokom poštovanju njihova očinskog i majčinskog (poziva) dara, ali i roditelje da se tako odnose prema svojoj djeci, da bi ih oni poslije poštivali. Ponovno upozoruje da se u zajedništvu s Bogom samo molitvom može ostvariti civilizacija ljubavi.

Odgov

U svezi s odgojem sv. Otac podsjeća na dva pitanja: prvo da je čovjek pozvan živjeti u istini i ljubavi; drugo da se svaki čovjek ostvaruje iskrenim sebedarjem. Ta dva elementa roditelji ne bi u odgoju svoje djece nikada smjeli smetnuti s uma. Zatim moraju pronaći u odrastanju svoje djece mjeru do kada traje *odgov* a kada počinje *samoodgov* njihove djece. Roditelji su prvi odgojitelji samim time što su roditelji, no oni ne mogu sami zadovoljiti sve zahtjeve cijelog odgojnog postupka, ali zato moraju biti u vezi s onima koji ih u društvu i u Crkvi nadopunjuju. Moraju pomoći u izboru zvanja svome djetetu. Sv. Otac naglašava kao pomagače razne obiteljske udruge i ustanove za obitelji, koje je korisno i valja iskoristiti u našem vremenu u rješavanju problema o kojima je riječ u ovom dijelu Pisma. Vjerujem da će ovo poglavlje s pozornošću proučiti roditelji.

Obitelj i društvo

Obitelj je zajednica osoba, najmanja društvena stanica i kao takva temeljna ustanova za život svakog društva, priopćuje sv. Otac. Što ona očekuje od društvene zajednice?

Prije svega – da bude priznata u svojoj istovjetnosti (identitetu) i – prihvaćena kao društveni subjekt. Tu sv. Otac podsjeća na *Povelju o pravima obitelji* koju je Sveta Stolica objavila g. 1983. a koja je i danas aktualna i suvremena. Tu je roditeljsko pravo na odgovorno rađanje i odgajanje djece, potom pravo vlasništva, osobito obiteljskog vlasništva te pravo na red. Sv. Otac i u ovom pismu, kao što je to učinio u enciklici »*Laborem exercens*« g. 1981., govori o vrednovanju ženskog rada u obitelji. On kaže: »Trud žene koja dijete, nakon što ga je donijela na svijet, hrani, njeguje i odgaja, osobito u prvim godinama, tako je velik, da se ne mora bojati usporedbe ni s kakvim profesionalnim radom. To treba jasno priznati (...) Majčinstvo sa svim naporima koje ono sa sobom donosi treba postići i ekonomsko priznanje barem ravno drugim poslovima koji se preuzimaju za uzdržavanje obitelji...«

III. Zaručnik je s vama

U drugom dijelu svoga Pisma, premda je pomno analizirao sve teškoće i izazove zla koje nagriza obitelj našeg vremena, sv. Otac bûdi istinski optimizam svakoj obitelji s porukom »*zaručnik je s vama*«, zapravo kao da je sa sv. Pavlom htio reći »Ako je Bog s nama tko će protiv nas!«, ili, »Sve mogu u onom koji me jača!«

U Kani Galilejskoj

Tu podsjeća na činjenicu da je Isus svoje prvo čudo na zemlji učinio upravo mladencima. Znači da mu je božanski stalo do dvoje ljudi koji su ušli u brak te im, ako treba, i čudesno pomaže jer On je isti jučer, danas i uvijek. Istu misao očituje i Ivan Pavao II. u poruci svim obiteljima svijeta: »Ne bojte se rizika! Božanske su sile daleko moćnije od vaših teškoća (...) Nadasve je neusporedivo veća snaga Euharistije (...) U njoj nam je Krist ostavio za jelo i piće samoga sebe kao izvor spasiteljske moći (...) Nije li on ustanovio Euharistiju u obiteljskom okruženju u doba Posljednje večere?«

Veliko otajstvo

Ovdje sv. Otac navodi sv. Pavla koji u Poslanici Efežanima uspoređuje brak kao »veliko otajstvo« jer je u njemu izražena bračna ljubav Kristova prema njegovoj Crkvi. Krist postaje svim muževima uzor kako trebaju ljubiti svoje žene, kao što i Krist ljubi Crkvu sve do kraja života. Sv. Otac upozoruje na opasnost modernog racionalizma koji tijelo gleda kao isključivo materijalno biće slično kao i sve druge materijalne tvari koje čovjek rabi u proizvodnji potrošačkih dobara. U tomu sv. Otac vidi opasnosti našeg vremena u kojem se manipulira s ljudskim zametkom i nerođenom djecom što neizbježno vodi strašnom porazu ćudoređa.

Majke lijepo ljubavi

U ovom poglavlju veliča se bračna ljubav koja postaje lijepa baš zbog svoga izvora odakle je nastala – tj. Bog-Ljubav. Veliča i nazaretsku obitelj – uzor svim obiteljima te govori o opasnostima koje slijede iz sredstava društvenog priopćavanja kojima je zadaća više odgajati nego informirati javno mnijenje. Upozoruje djelatnike tih sredstava na manipuliranje istinom i zato veli da nam je civilizacija bolesna jer se naše društvo odvojilo od prave istine o čovjeku, istine o tome što su čovjek i žena kao osobe. Moderna sredstva društvenog priopćavanja podvrgnuta su napasti manipuliranja porukom, dajući lažnu istinu o čovjeku. Ljudsko biće nije ono koje se prikazuje u javnim reklamama ili modernim sredstvima priopćavanja. Ono je mnogo više, kao psihofizičko jedinstvo, kao cjelina duše i tijela, kao osoba. Ono je mnogo više po svom pozivu na ljubav koja tu osobu kao muškarca i ženu uvodi u dimenziju »velikog otajstva«. Marija je prva ušla u to otajstvo i u njega uvela također svoga zaručnika Josipa. Oni su tako postali prvi primjer istinske ljubavi koju Crkva ne prestaje moliti za mladež, za bračne parove i obitelji.

Rođenje i opasnost

Ovdje sv. Otac najprije govori o Kristovu rođenju i opasnosti za njegov život u prvim mjesecima kada mlada majka i Josip bježe u Egipat. Sv. Otac kaže kako je danas »težak svaki napad na život djeteta u majčinoj utrobi i kako je velika opasnost za ljubav dvoje ljudi koji mogu ubiti svoju ljubav ubijajući njezin plod u abortusu«. Na to nema pravo niti jedna vlast na zemlji piše sv. Otac: »Nalazimo se pred silnom prijetnjom života koja dolazi ne samo od pojedinca nego i od cijele civilizacije. Tvrdnja da je ova civilizacija, u stanovitom smislu postala civilizacija smrti dobiva zabrinjavajuću potvrdu. Nije li možda proročki događaj činjenica da je Kristovo rođenje bilo popraćeno opasnošću po njegov život?« Na kraju tog poglavlja ipak se zapaža optimizam jer se pojavljuju toliki pokreti za život gotovo u svim zemljama: 1) Pokret za život i obitelj, 2) Obiteljski institut, 3) Caritasove usluge obiteljima s brojnom djecom, po kojima se budi savjest, pa i ovaj: »...primiste me«

Ponovno hrabri obitelji cijelog svijeta s utješnom istinom: »s vama je Zaručnik«. »Vi koji radate djecu za zemaljsku domovinu, ne zaboravite da ih istodobno radate za Boga.« Ističe da će za djelo rađanja primiti vječnu nagradu svaka obitelj te pripominje kako se Isus Krist solidarizirao sa svakim ljudskim bićem i tko primi ljudsko biće, njega prima, ali i odbacuje ako ga ne primi.

III. Zadnje poglavlje

»Ojačani za unutarnjeg čovjeka«

Sv. Otac govori da je svaka ljudska obitelj prva ljudska sredina u kojoj se oblikuje »unutarnji čovjek« a to znači čovjek duha, čovjek srca, plemeniti čovjek, potpun čovjek. I završava ovako svoje razmišljanje: Povijest čovjeka, povijest ljudskog spasenja postoji i može opstati jedino u obitelji. Na stranicama koje slijede nastoji se pokazati kako se obitelj nalazi u središtu velike borbe između dobra i zla, između života i smrti, između ljubavi i onoga što je ljubavi protivno. Obitelji je ponajprije povjerenja zadaća boriti se za oslobađanje silâ dobra kojemu se izvor nalazi u Kristu, Otkupitelju čovjeka. Treba učiniti da svaka obiteljska jezgra raspolaže takvim silama kako bi – kao što je rečeno u tisućljeću poljskog kršćanstva – *obitelj bila Bogom jaka*.

Završnim priopćenjem želio sam da svaki od vas živo zaželi mirno, meditativno pročitati pismo svetoga Oca. Možda u obitelji svaku večer po jedno poglavlje nakon večere otac ili majka kako bi se u obiteljima zaista uprisutnili sv. Otac i njegova poruka.

Stječe se dojam da je sv. Otac najjači naglasak u Pismu o kojem je riječ stavio na obiteljsku molitvu po kojoj se na temelju Evandjelja uprisutnjuje Isus u svakoj obitelji. Krist je najbolje rješenje svih ljudskih problema, pa i obiteljskih, a Isusova Majka najbolji vodič do Krista na čiju je riječ Krist učinio pravo čudo na zemlji.

Zbog toga bih želio završiti svoje izlaganje s tvrdnjom sv. Oca iz njegove prve obiteljske pobudnice »Familiaris consotio« ili »Obiteljska zajednica«:

»Temeljni i nezamjenjivi elemenat odgoja za molitvu jest konkretan primjer, drugim riječima, živo svjedočanstvo roditelja: moleći sa svojom djecom, otac i majka ispunjavaju svoje kraljevsko svećeništvo, prodiru duboko u srce svoje djece i u njemu ostavljaju tragove koje događaji života neće uspjeti izbrisati. Ponovno čujmo poziv koji je papa Pavao VI. uputio roditeljima: Majke, učite li svoje mališane molitve kršćanina? Pripravljate li ih u suradnji sa svećenicima na sakramente prve dobi: ispovijed, pričest, potvrdu? Navikavate li ih ako su bolesni da misle na Kristove patnje, da zazivaju pomoć Gospe i svetaca? Molite li s njima u obitelji krunicu? I vi, očevi, znadete li moliti sa svojom djecom, s cijelom obiteljskom zajednicom, barem koji put? (...) Tako unosite mir među zidove svoga doma: 'Pax huic domui'. Ne zaboravite, vi tako izgrađujete Crkvu« (br. 60 b).

POPE JOHN PAUL THE SECOND'S »LETTER TO FAMILIE«

Josip Frkin

Summary

The author presents, in a storylike manner, the major thoughts and messages contained in the »Letter to Families« by Pope John Paul II. The Pope addresses both christian and non-christian families. He emphasizes the value of the family community and family prayer. His model is, firstly, the Holy Trinity, secondly the power of family life. It is precisely the true and genuine life within the family which forms the atmosphere from which children derive strength and power against bad influences from outside. Today two civilizations can be discerned: that of life and that of death. The Pope appeals to families to chose life, not death, and therefore stresses the necessity of training for responsible parenthood, self-sacrifice, and the community. Furthermore, in children the development of the religious dimension should be paid attention to, a condition without a complete person cannot exist. Society should also acknowledge the uniqueness (identity) of the family and accept it as a subject.